

LÕPUKS ON IKKA OLEMINE TEINE, MÕNE NAISTERAHVAGA VÕI...

AARNE RUBEN

„W.O.I.T.K.A. – METSAVENNAD“/
W.O.I.T.K.A. – Metsän veljet / Warriors
of Independence. Režissöör **Pekka Lehto**,
stsenaarium: **Pekka Lehto, Iiro Küttner,**
Wilhelm Behrman ja Beatrix A. Mill-
burn, operaator **Kasimir Lehto**, monteerija
Akke Eklund, muusika autor **Tuomas**
Kantelinen, produtsendid **Pekka Lehto,**
Juhani Tamminen ja Thomas Tielsch;
Soome-Eesti dokumentaalfilmi osades on
tegevad **Helve Laksberg, Aivar Voitka,**
Ülo Voitka, Helju Voitka, Kalju Voitka
ja **Margo Vaino**. 35 mm, 77 min, värviline.
© Kinofinlandia / Allfilm, 2004.

Pekka Lehto „W.O.I.T.K.A. – Met-
savennad“ on tegelikult väga hea film,
teostus on ideaalne. Filmile loob puändi
Aivar Voitka, kes ei ütle oma laulatusel
jah-sõna, vaid kõnnib lihtsalt metsa.

Voitkade kannatuste rada on siin
rahaks tehtud. Filmis ja selle ümber on
eetilisi küsitavusi teisigi. Meediast on
hästi teada, et üheks laulatusel äpardu-
mise põhjuseks on asjaolu, et Aivar ei
nõustunud filmimisega. Rügamise eest
filmi peaosalisena maksti **Helve Laks-**
bergile ainult 10 000 krooni, ehkki filmi
elarve oli 28 miljonit. See on lihtsalt ini-

Filmi „W.O.I.T.K.A. – Metsavennad“ režissöör Pekka Lehto.

„W.O.I.T.K.A. – Metsavennad”. Omaaegne tuntud metsavend Alfred Käärmann ja Ülo Voitka.

mese lollitamine: sa paned isegi oma pulma soome filmimeeste heaks tuksi, saad aga vastu näruseid sandikopikaid.

Kumbagi vellekest filmi esilinastusele Helsingisse ei kutsutud. USAs on nõnda, et kui mõne staari tähtsat sugulastki esilinastusele ei kutsuta, kirjutab sellest „Ananova”. Meil tegutsetakse ja põhjendatakse teisiti, siin võib lausa ära tuua produtsent **Juhani Tammineni** mannetud eneseõigustused „SL Õhtulehele”: „Vendi Voitkasid ega Laksbergi pole Soome kutsutud. Miks nad peaksid minema? Nemad peavad PR-tööd tegema siin Eestis.” Soome pole tööpoolest isehakanud staaride jaoks, mingu kõik metsa tagasi – nii või?

Kasu on siin lõigatud niihästi Voitkadest kui ka nende ohvritest. Võib aga arvata, et leppimatus rahaahne ühiskonna ja üldise mammonakultusega just oligi üks põhjusi, miks vennad 1986. aastal ulaelu elama hakkasid. Üldine foon oli ju niisugune, et kui sul midagi

hinge taga ei ole, siis ei ole sa mitte keegi. Voitkad valisid millegi saavutamiseks kõige primitiivsema tee: poeröövid. Mindi laia metsavabadusse, otsus selleks aga sündis Aivari skisofreenses ajus.

Tööpoolest, 1986. aastal jõudis KGBsse info, et vennad tahavad Suislepa lennuväljalt lennukit kaaperdada. Esimesed kaldumised asotsiaalse kriminoogensuse poole ilmsid samuti just siis. Aivar Voitka oli sel ajal üheksateistkümneaastane. Meestel algab skisofreenia just sel ajal või veidi varem, naistel, kes selle haigusega üldse paremini toime tulevad, jääb see paar aastat hiljemaks. Asi on ajurakkude „inventuuris”, mida peaaegu ja närvisüsteem hilises teismeeas korraldavad, üleliigsed ajurakud kaovad või teisenevad. Haiges inimeses, kellel hippokampuse ajurakud algusest peale vale struktuuriga, kulgeb ka see inventuur haigelt, sellest hetkest aga algab skisofreenia.

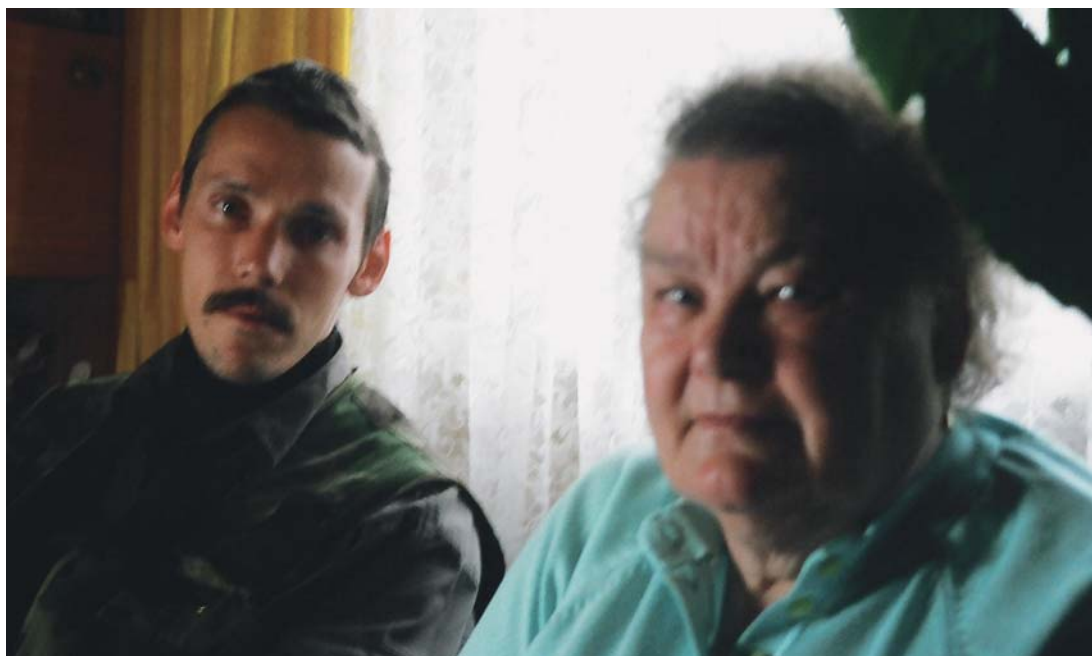
„W.O.I.T.K.A. – Metsavennad”. Ülo Voitka.

Filmi tegijad otsivad Voitkade käitumise põhjusi: Nõukogude sõjaväe eest kõrvale hoidmine, hirm, et Eesti politsei on sama jõhker kui Vene miilits – tegu ju ikkagi samade inimestega, nagu **Ülo Voitka** linateoseski ütleb. Lõppkokkuvõttes jääks Lääne vaatajale kindlasti arusaamatuks, miks Voitkad ikkagi metsa jäid, kui riigivõim neile korduvalt kinnitas, et Eesti on nüüd vaba. Vastus sisaldub Ülo Voitka sõnades: „Metsas mõtles Aivar suurtele asjadele. Ta rääkis impeeriumi ehitamisest. Mina hoolitsetin rohkem söögi ja peavarju eest.”

Paneme siia juurde Ülo-poisi teisedki sõnad, kah filmist: „Ja siis, kui mõtled mõnikord, praktiliselt, kui kinos käisid, siis teadsid ikka, et kui hakkad liini ajama mõne naisterahvaga või... Aga võõrast inimest usaldada on küllaltki raske ja lõpuks on ikka olemine teine, kui naise tood.” Nagu käesoleva artikli pealkirjastki lugeda võib, teadsid Voitkad, et naisterahvaga on olemine ikkagi teine!

„Ilveste impeerium” on luul, see on kinnise osakonna jaoks. Luulul ei ole mingit pistmist reaalsusega, leidis **Karl Jaspers** pärast seda, kui psühhiaatrid olid aastaid asjatult otsinud luulust tegelikkust peegeldavaid tähistajaid. Aivar Voitkale pandud diagnoos on nähtavasti õige, filmiski viitab kõik sellele. Pulmas, enne minema kõndimist: „Küll Helve teab, küll Helve need asjad korda ajab...” (Skisofreenik ei hooli maailmast, milles ta elab, tugiisik ajab kõik niikuinii korda.) Olukorrast Jämejala psühhiaatriaiglas: „Mind on siin täitsa sandiks tehtud.” (Mõned skisofreeniaravimid, näiteks haloperidool, vähendavad tunduvalt hallutsinatsioonide, kuid mõjuvad koordineerimisele, samm muutub tõepoolest tatsuvaks, nagu kõnniks sant.)

Filmi produtsendi Juhani Tammine ni arvates peaks aga Aivar Voitka tegelama PR-tööga, ja just siin, Eestis. Helve Laksberg leiab, et haiget inimest saab

„W.O.I.T.K.A. – Metsavennad”. Ülo Voitka koos ema Heljuga.

hõlpsasti endale meheks võtta. Läänes reisivad skisod rahulikult ringi mööda vaatamisväärsusi, marsruutideks Pariis, Rooma. Reisidel saadab neid nende tugiisik. Ainult Eestis pigistatakse haige ja isegi muredes vaevlev inimene tühjaks nagu sidrun, kui küsimuse all on raha.

Aga Aivar Voitka ei arva PR-tööst midagi. Milleks talle selle maailma abielugi? Temal on oma impeerium, kus ta on hinnatud ja austatud. Talvevaikus kummardavad ilves-tšinovnikud, Karude Ministeeriumi struktuur on laitmatult paigas...

Kujutlegem siinkohal armsat pildikest. **Pekka Lehto** töötuba. On õhtu. Sisse astub Aivar Voitka. Lehto on üsna ülalatinud: „Ma ju ütlesin, et sina tegele PR-tööga Eestis, nüüd oled sa siin!” A. V.: „Kopra-vanamees on saanud imperaatoriks. Ma tulin ütlema, et impeerium on veel korralikult välja ehitamata. Rästik ja kiil tegid riigipöörde, aga kapsauss tegi kannapöörde!”

Niisugune informatsioon võtaks nõutuks ka kõige kogenuma inimestundja. Siinkirjutaja on aga võtnud nõutuks Pekka Lehto film. Ühest küljest väga puändikas ja trendikas, aga eetilistele küsimustele sai juba osutatud.

Filmis on näha tendentsi pantvange võtnud kurjategijaid kangelastena kujutada, üksnes politseinike realistlikud kommentaarid hoiavad seda protsessi vaos. Ülo Voitka, kes kohtupingis süüdistuste all oli õnnetu ja hädine, praalib kaamera ees enesekindlalt: „Pikasilla konstaablilt võtsime teenistusväetuli ära. Mine sa tea – kindlam on relva ikka enda käes hoida kui kellegi teise käes.” Massimeedia on juba teinud oma töö ja mehes hakkab maad võtma rahvuskangelase-vabadusvõitleja tunne. Mida primitiivsem on inimene, seda hõlpsamalt võtab ta omaks pressi pakutud mõttemalle. Pantvangide võtmise eest oleks aga näiteks Venemaal „mittevägivaldsetele poistele” saadetud kaela

jagu eriuksusest „Alfa“. Ja nemad juba nalja ei mõista.

Mittevägivaldsetele? Ütleb ju vendade ema filmis: „Aivar on lapsest saadik kartnud seda... vägivalda.“ Ja lisab Helve Laksbergi kohta: „See naine ei olegi muud tahtnud kui seda... raha.“ Helju ilmselt kardab Helvet, seepärast kasutab ta tema kohta übernurgäütlemit „see naine“.

Voitka-vendade filmi sobib ka **Margo Vaino** erapooletu ajakirjaniku osas, kes räägib Voitkadega seonduvast „vabadusideaalist“ vaevu tajutavas ironiavõtmes.

Õigesti oletasid mõned filmi tegijad, et kõnesolev teos puhub uuesti lõkkele ühiskonnas juba vaibunud Voitka-diskussiooni. Viie aasta jooksul, mis on möödunud Voitkade püüdmisest, pole me heaoluühiskonnale üldsegi lähemale jõudnud. Dissident Ülo, kes Nõukogude ühiskonna mõtteviise omaks ei võtnud, teab nüüd, et ta tahab olla nagu

kõik: tema unistuseks on oma firma ja siis elu mõnel lõunamere saarel. Seal aga niimoodi punkrit ehitada ei saa: tarantlid ja mürgiämblikud ronivad sisse. Järelikult tuleb seal elada kui miljonär.

Mis puutub Helve Laksbergi, siis ühest küljest on tema soov abielluda nii palju kannatanud mehega naiivne. „Kõikidest inimestest meeldib mulle kõige rohkem just pruut,“ on Aivar Voitka ütelnud, otsekui saaks pruutolemine mõni kindel amet olla. Teisest ja tähtsamast küljest äratav Laksberg, nõnda nagu film teda käsitleb, sümpaatiat – oma pulmacleidis on ta tõeliselt kaunis ja omamoodi sobib tal ühte heita looduslapsega. Laksberg on taarausuline, Maaema messi korraldaja. Puude ja ojakivide kallistamine, mida maausk representeerib, oli ju just vendade Voitkade amet. Niisiis on teatud eeldused sobivuseks juba olemas. Kunagi pole välistatud, et õnne tuleb edaspidi kamaluga.

PEKKA LEHTO on sündinud 1948. aastal. Filmid: 1976 „*Ikäluokka*“, koos *Pirjo Honkasaloga*; 1978 „*Vaaran merkki*“, koos P. Honkasaloga; 1979 „*Kainuu 39*“, koos P. Honkasaloga; 1980 „*Tulipea*“ (Tulipää; mängufilm), koos P. Honkasaloga; 1983 „*250 gramma-radioaktiivinen testamentti*“ (mängufilm), koos P. Honkasaloga; 1985 „*Da Capo*“ (mängufilm), koos P. Honkasaloga; 1990 „*Temppeli*“; 1990 „*Yksinteoin*“; 1992 „*Kaev*“ (Kaivo; mängufilm); 1997 „*Boy Hero 001*“; 1999 „*The Real McCoy*“; 2001 „*Tango Kabaree*“ (mängufilm); 2004 „*W.O.I.T.K.A. – Metsävännad*“ (W.O.I.T.K.A. – Metsänveljet); 2005 „*Game Over*“ (mängufilm).